

Tijana Vokal

diplomski studij povijesti, istraživački smjer: Moderna i suvremena povijest (19. i 20. stoljeće)

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Izvještaj s okruglog stola o reformi studija povijesti, Zagreb, 1. ožujka 2023.

Povodom aktualnih rasprava o reformi studija povijesti na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu uredništvo časopisa *Pro tempore* odlučilo je organizirati okrugli stol o ovoj temi. Skup se održao 1. ožujka 2023. godine u konferencijskoj dvorani Knjižnice Filozofskog fakulteta. Okrugli stol zamišljen je kao prilika za dijalog studenata i profesora te razmjenu ideja i informacija o napretku rasprave o reformi studija. U tom duhu okrugli stol započeo je uvodnom riječju glavnog urednika Marka Zidarića. Uslijedila su izlaganja članova redakcije Ivane Đorđić, Adriana Filčića i Filipa Bačurina te profesora dr. sc. Branimira Jankovića i doktorandice predmoderne povijesti Tihane Kušter, a na kraju se vodila rasprava u kojoj su sudjelovali studenti i profesori u publici. Okrugli stol moderirao je Ivan Ćorić.

Prije samog okruglog stola članovi redakcije pripremili su kratke opise programa nekih od prestižnih studija povijesti u SAD-u i Europi, koje su publici predstavili studenti Ivana Đorđić (za američka sveučilišta) i Adrian Filčić (za europska sveučilišta).

Ivana Đorđić započela je svoje izlaganje citiranjem teksta „Why Study History?“, preuzetog sa stranica sveučilišta Stanford, kao svojevrsnog uvodnika namijenjenog budućim studentima povijesti. Spomenula je postojanje *lower* i *upper division* kolegija na Berkeleyu i Stanfordu, odnosno kolegija namijenjenih studentima nižih godina studija, koji su opći, tj. uvodni, i kolegija namijenjenih studentima viših godina, koji su specijalizirani za određena područja. *Upper division* kolegiji ovise o izabranom području istraživanja (*field of concentration*), koje je, za razliku od naših smjerova, određeno ne samo kronološkim kriterijem već i tematskim te prostornim. Povijest se na američkim sveučilištima može studirati i kao primarni (*major*) i kao sekundarni predmet (*minor*). Najveća razlika jest u broju kolegija koje studenti moraju položiti i u činjenici da ne moraju sve kolegije odslušati samo na Stanfordu, dakle, potiče se horizontalna mobilnost studenata. Kolegica je za kraj istaknula neke od elemenata karakterističnih za američka sveučilišta, po kojima se ona ponešto razlikuju od naših: veća izbornost kolegija i naglasak na istraživačkim seminarima i vještinama pisanja i čitanja s razumijevanjem u nastavi.

Adrian Filčić dotaknuo se teme europskih sveučilišta na temelju primjera sveučilišta u Münchenu i Leidenu. Na spomenutim sveučilištima također je prisutan princip studiranja povijesti kao glavnog ili sporednog smjera jer su svi studiji povijesti nužno dvopredmetni. O tome opet ovisi koliko će

kolegija studenti morati položiti tijekom akademske godine. Kriteriji upisa viši su nego kod nas, pa je tako uz neke osnovne uvjete navedeno i poznavanje tri strana jezika. Kronološki pregled ograničen je na prva tri semestra (München) ili samo na prvi semestar (Leiden). Nakon toga perioda studenti imaju nešto veću unutarnju izbornost kolegija, čime se dalje specijaliziraju za određene teme prema vlastitim interesima. Pritom je tijekom studija potrebno odraditi određeni broj sati obavezne stručne prakse, po čemu se program znatno razlikuje od našega. Kolega Filčić zaključio je svoje izlaganje isticanjem nekih karakterističnih obilježja istraženih sveučilišta, poput unutarnje izbornosti kolegija, praktičnog rada i poticanja horizontalne mobilnosti studenata.

Članovi redakcije proveli su kratku anketu o zadovoljstvu studenata studijem povijesti na Filozofskom fakultetu. O rezultatima je govorio Filip Bačurin: ispostavilo se da je u anketi sudjelovalo znatno više preddiplomskih studenata nego diplomskih te da tri četvrtine studenata smatra reformu studija neophodnom. Pitanja su se odnosila na zadovoljstvo studenata načinom izvođenja predavanja i seminara, ali i na njihove radne navike. Kolega Bačurin naglasio je da je potrebna bolja usklađenost ECTS bodova s obvezama kolegija. Sukladno onome što je ustvrđeno u prethodnim izlaganjima i u rezultatima ankete, kolega je dodao da bi bilo iznimno poželjno uvesti više praktičnog rada koji bi pomogao studentima da se kasnije bolje snalaze na tržištu rada. Naposljetku, istaknuo je da bi studenti trebali puno više čitati, i to ne samo literaturu usko vezanu uz povijest već i neke interdisciplinarnе i transdisciplinarnе studije. Primijetio je da razvoj vještine pisanja među studentima nedovoljno ovisi o kvalitetnim povratnim informacijama profesora.

Nakon izlaganja studenata uslijedilo je izlaganje profesora Branimira Jankovića, koji se kratko osvrnuo na ono što je ranije bilo rečeno. Složio se da rezultati ankete svakako idu u prilog reformi studija i postavio glavno pitanje – pitanje konkretnog oblika reforme. Profesor je spomenuo da nisu svi njegovi kolege podržali ideju reforme studija, a među onima koji jesu nije pronađen jednoglasan odgovor na pitanje same forme takvog preustroja. Tom prigodom osvrnuo se na Bolognu i iznio svoje stajalište u toj raspravi. Budući da se profesor i sam bavi javnom poviješću, istaknuo je da pripada onoj struji profesora koji su entuzijastično prihvatili ideju reforme. Istaknuo je da bi se studij povijesti u budućnosti trebao više usmjeriti na stjecanje praktičnih znanja i vještina. Praksa ne bi trebala biti ograničena samo na studente nastavničkog usmjerenja, čime bi se povećala konkurentnost studenata istraživačkog smjera povijesti na tržištu rada, a povjesničari reafirmirali kao stručnjaci koji su i dalje društveno relevantni. Reforma studija, prema tome, trebala bi mladim povjesničarima usaditi nova praktična znanja, a dio tih praktičnih znanja neizbježno je vezan uz tehnologiju.

O digitalnoj historiji kao relativno novoj disciplini u povijesnoj znanosti govorila je Tihana Kušter, doktorandica na predmodernoј povijesti, osnivačica portala Povcast.hr i praktičarka digitalne i javne povijesti. Spomenula je da svrhu i prednosti digitalne historije čine nove mogućnosti analize podataka pomoću raznih digitalnih alata te očuvanje tih podataka i krajnjih rezultata. Također, jedan od mnogih pozitivnih aspekata je vizualizacija podataka, kao i mogućnost njihova korištenja u sferi javne povijesti. Dakle, ideja je pokretanje

kolegija *Digitalna historija* na diplomskom studiju. Kolegij bi se trebao početi održavati od početka sljedeće akademske godine i njegov bi cilj bio upoznavanje studenata povijesti s mogućnostima korištenja tehnologije u povijesnim istraživanjima. Stoga će nastava na spomenutom predmetu biti projektnog, odnosno praktičnog tipa. Sličan kolegij trebao bi biti pokrenut i za studente preddiplomskog studija. Nakon ovog zanimljivog izlaganja (ujedno i posljednjeg na dnevnom redu) uslijedila je diskusija u kojoj su sudjelovali prisutni profesori i studenti.

Profesorica Zrinka Nikolić Jakus, pročelnica Odsjeka za povijest, osvrnula se na prethodna izlaganja, izjavivši da je kombinacija raznih pristupa i starih i novih metoda u istraživanju povijesti nužna u potrazi za odgovorima na neka ključna pitanja, koja nam, između ostalog, mogu poslužiti u boljem razumijevanju i snalaženju u današnjem svijetu. Pritom se nadovezala i na problem oblika reforme, u kojem je sadržano pitanje koji bi pristup trebao biti zastupljeniji – kronološki ili tematski. Profesorica je komentirala da ti pristupi ne bi trebali biti međusobno isključivi. Referirajući se na rezultate ankete u kojima studenti ističu da bi voljeli više čitati na seminarima, profesorica je izjavila da je takvo što teže izvedivo s obzirom na postojeće obveze i standardizirano opterećenje ovisno o ECTS bodovima.

Profesor Hrvoje Gračanin postavio je pitanje nužnosti ponavljanja kronološke događajnice na studiju povijesti nasuprot učenju povijesnog konteksta kroz određene fenomene, procese i koncepte. Smatra da bi studenti mogli usvojiti faktografiju samostalno, pomoću priručnika koji bi se mogao sastaviti za tu svrhu. Dodaje da bi se na fakultetima trebale usvojiti dodatne vještine i dalje proširivati znanje o specifičnim temama.

Profesor Filip Budić nadovezao se na ranije pitanje kronološkog i tematskog pristupa. Spomenuo je da sustavi nekih velikih europskih i američkih sveučilišta uglavnom nisu primjenjivi na regionalnoj razini, poglavito zbog sredstava. Istaknuo je da je drugdje bilo reformi koje su išle u smjeru prelaska na tematski model, no većina se naposljetku vratila kronološkom pristupu. Ipak, profesor je dodao da podržava reformu studija, primarno na diplomskoj razini. Dotaknuo se pitanja izvedivosti tematskih modula na istraživačkom smjeru. Smatra da bi se ovdje mogli susresti s problemom popunjenosti pojedinih modula, pa tako i održivosti te izvedivosti nekih programa. Za kraj, osvrnuo se na stručnu praksu za studente povijesti: kao potencijalni problem izdvaja činjenicu da većina potencijalnih partnerskih ustanova, poput arhiva i muzeja, rijetko teži zapošljavanju povjesničara (ili barem jednopredmetnih povjesničara), pri čemu prednost najčešće imaju studenti arheologije, muzeologije ili arhivistike.

Profesorica Ida Ograjšek Gorenjak složila se s profesorom Budićem i nadodala da spomenutom problemu u prilog ide i povećanje interesa za nastavnički smjer među studentima, uzrokovano većim mogućnostima zapošljavanja u školstvu, na štetu istraživačkih modula. Profesorica je u vezi s čitanjem spomenula da se u okviru reforme studija planira smanjenje broja ECTS bodova za sve kolegije, odnosno da bi većina kolegija trebala nositi otprilike 3 ECTS-a, zbog čega bi i zadane literature trebalo biti manje. Smatra da bi se to ipak moglo izbalansirati pomoću seminarske nastave.

U raspravu su se zatim uključili i studenti. Kolega Ivan Mrnarević postavio je pitanje o posjetima arhivu u sklopu seminarske nastave, na što je profesor Tomislav Galović odgovorio da je to svakako planirano u okviru novog programa, dodavši da je tu praksu prethodnih godina onemogućavala epidemiološka situacija.

Zatim se kolega Filčić osvrnuo na pitanje prakse i potrebe za posredničkom ulogom fakulteta između studenata i institucija (muzeja, arhiva, knjižnica) kako bi se osigurala kvaliteta praktičnog dijela nastave. Ističe da je pri tome vjerojatno najveći problem inertnost studenata, na što se profesor Budić nadovezuje upitavši kome onda treba prilagoditi nastavu, aktivnim i zainteresiranim studentima ili onima kojima je važan samo prolaz na kolegiju.

Kolega Marko Zidarić postavio je pitanje o unutarnjoj izbornosti kolegija na preddiplomskoj i diplomskoj razini, na što su profesori odgovorili da bi taj princip trebao biti uveden u sklopu reforme.

Rasprava se s vremenom razgranala u više različitih smjerova. Međutim, na kraju se pozornost ponovno usmjerila pitanju forme diplomskog studija jer je rečeno da na preddiplomskom studiju nisu predviđene promjene većih razmjera. Profesori su utvrdili da zasad prevladava ideja kombiniranja jednog kronološkog s jednim tematskim modulom, premda i to sa sobom nosi određene izazove, poput pitanja kvalifikacije koje bi studenti stekli na diplomi pri završetku istraživačkog smjera.

Predviđeno vrijeme održavanja okruglog stola brzo je isteklo pa je diskusija morala završiti. U svakom slučaju, uredništvo časopisa *Pro tempore* bilo je zadovoljno produktivnim dijalogom koji se razvio između profesora i studenata i nada se da će ovakve važne teme i ubuduće biti predmetom zajedničke rasprave.

Pro Tempore

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI BROJ 18 2023.

Pro Tempore

Časopis studenata povijesti,
godina XVIII, broj 18, 2023.

Glavni i odgovorni urednik
Marko Zidarić

Zamjenica glavnog urednika
Ivana Đorđić

Uredništvo
Filip Bačurin
Marija Biščan
Ivan Ćorić
Ivana Đorđić
Adrian Filčić
Antonija Lapaš
Ivan Mrnarević
Tijana Vokal
Marko Zidarić

Urednici pripravnici
Klara Miholić
Marko Perišić
Ruben Prstec

Redakcija
Filip Bačurin
Marija Biščan
Ivan Ćorić
Ivana Đorđić
Adrian Filčić
Antonija Lapaš
Klara Miholić
Ivan Mrnarević
Marko Perišić
Ruben Prstec
Tijana Vokal
Marko Zidarić

Tajnica Uredništva
Marija Biščan

Recenzenti

dr. sc. Nikola Anušić
dr. sc. Zrinka Blažević
dr. sc. Lovorka Čoralić
akademkinja Nella Lonza
dr. sc. Kosana Jovanović
dr. sc. Jasmina Osterman

Lektura za hrvatski jezik

Iva Antičević
Tina Čatlaić
Mislav Graonić
Nikolina Peškura
Karla Rašić
Josipa Skenderović
Jakov Zidarić

Lektura za engleski jezik

Tina Čatlaić

Prijevod s francuskog jezika

Klara Miholić

Oblikovanje

design.inmedia@gmail.com

Izdavač

Odsjek za povijest Filozofskog
fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Tisak

Studio Moderna d.o.o., Zagreb

Naklada

Tiskano u 100 primjeraka.

ISSN: 1334-8302

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim radovima izražavaju isključivo stavove i mišljenja autora i ne predstavljaju nužno stavove i mišljenja uredništva i izdavača.

Izdavanje ovog časopisa financirano je novcem dobivenim na natječaju za studentske projekte Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te sredstvima koja je ustupio Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Redakcija časopisa Pro tempore iskreno zahvaljuje Odsjeku na financijskoj podršci.

Časopis se ne naplaćuje.

Adresa uredništva

Odsjek za povijest
(za: Uredništvo Pro tempore)
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Ivana Lučića 3, 10 000 Zagreb

Kontakt

casopis.protempore@gmail.com

Web-stranica

<https://protempore.ffzg.unizg.hr/>